

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ
Юридичний факультет
Кафедра цивільно-правових дисциплін і трудового права
імені професора О.І. Процевського

***«Актуальні проблеми
приватного та публічного
права»***

**Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції
присвяченої 91-річчю з дня народження член-кореспондента НАПрН
України, академіка Міжнародної кадрової академії, Заслуженого діяча
науки України, доктора юридичних наук, професора Процевського О.І.**

**27 березня 2020 року
м. Харків**

УДК 349.2:342.727

ББК 67.305

А 43

Актуальні проблеми приватного та публічного права : матеріали II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції присвяченої 91-річчю з дня народження член-кореспондента НАПрН України, академіка Міжнародної кадрової академії, Заслуженого діяча науки України, доктора юридичних наук, професора Процевського О.І. (27 березня 2020 року). – Харків, 2020. – 236 с.

У матеріалах збірника представлені результати наукових досліджень вчених, присвячених актуальним проблемам приватного та публічного права.

Видання адресоване вченим, аспірантам, докторантам, викладачам закладів юридичної освіти, працівникам суду, адвокатури, органам юстиції, співробітникам Державної служби зайнятості України, практикуючим юристам, громадським діячам, профспілковим активістам, іншим особам, що цікавляться проблемами приватного та публічного права.

Матеріали конференції оприлюднені у електронному вигляді на сервері відкритого електронного архіву (репозитарію) Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди EKhNPUiR (електронний архів): <http://dspace.hnpu.edu.ua/> та на сайті юридичного факультету: <http://www.hnpu-laws.in.ua/> у розділі «Наука».

Оргкомітет інтернет-конференції не завжди поділяє думку учасників. У збірнику максимально точно збережена орфографія і пунктуація, які були запропоновані учасниками. Повну відповідальність за достовірну інформацію несуть учасники та їх наукові керівники.

Всі права захищені. При будь-якому використанні матеріалів конференції посилання на джерела є обов'язковим.

6. Про електронні довірчі послуги: Закон України від 13.02.2020 р. №2155 VIII [Електронний ресурс]// Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19>

7. Проблеми юридичних гарантій трудових прав працівників при укладенні, зміні та розірванні трудового договору : монографія / К. Ю. Мельник, А. О. Бабенко. — Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2016. - С.14

УДК 349.2

Orcid 0000-0003-2727-5357

Новіков Денис Олександрович,
доцент кафедри цивільно-правових дисциплін
і трудового права імені професора О.І. Процевського
ХНПУ імені Г.С.Сковороди,
кандидат юридичних наук
Зубков Антон Сергійович,
студент 431 групи юридичного факультету
ХНПУ імені Г.С.Сковороди

ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ОПЛАТИ ПРАЦІ В УМОВАХ ПРЕКАРИЗАЦІЇ ТРУДЯЩИХ

Оплата праці у системі трудового права виступає механізмом диференціації і перерозподілу доданої вартості від прибутку, створеного праці, до безпосередньо носія здатності до праці – працівника. Цей механізм може сприяти як справедливому отриманню гідної заробітної плати працівником, показником чого слугуватиме зростання внутрішнього валового продукту, так і вести до прекарізації населення: зменшення сукупного доходу трудящих при нестабільній зайнятості. Прекарізація населення в масштабі країни у кінцевому результаті створює фундамент до стагнації економіки та тяжкої фінансової й соціальної кризи. Правові засоби трудового права в ідеальному варіанті мають зводити прекарізований ефект привласнення вартості від створеного продукту власником засобів виробництва до мінімуму, задовольняючи як приватний інтерес власника, так і соціальні й матеріальні потреби трудящих.

Водночас на сучасному етапі в Україні диференціація оплати праці різних професійних груп у різних галузях економіки, що відповідає регулюючій функції оплати праці, все менше обумовлюється суспільною необхідністю, усе менше втілює уподобання суспільства, а тому все менше відбиває вимоги економічної доцільності. Оплата праці стає результатом урівноваження економічної влади різних соціальних груп, роботодавці намагаються максимізувати отримувані вигоди, забезпечуючи лише свій достаток, але не максимальність суспільної корисності своєї діяльності.

В економічній площині регулююча функція оплати плати полягає в її впливі на співвідношення між попитом та пропозицією на робочу силу, на чисельність працівників і рівень їх зайнятості, оптимізацію розміщення робочої сили за регіонами, галузями господарства, підприємствами залежно від ринкової кон'юнктури. Здійснення вищенаведених процесів вигідно лише для роботодавця, адже забезпечує йому максимальний ефект від інвестицій у виробничу діяльність. Для працівників їх переміщення з галузі в галузь, з професії в професію, з регіону в регіон конструює нестійку та небезпечну соціальну реальність з низьким рівнем захисту своїх інтересів та високим рівнем залежності від обставин, які складаються на ринку праці. Розмір оплати праці в таких умовах залишається на рівні відтворення (забезпеченні працівників та членів їх сімей необхідними життєвими благами для відновлення працездатності) та ситуаційного стимулювання «трудової мобільності» потрібної кількості робочої сили в певній галузі чи підприємстві. Означене призводить до прекарізації населення [1, с. 24].

У цьому аспекті, наприклад, штучне підвищення мінімальної заробітної плати може зарадити населенню, яке працює, у сенсі підвищення їх купівельної спроможності та забезпечення виконання відтворювальної функції оплати праці. Водночас штучне збільшення мінімальної заробітної плати без належного контролю за інфляцією разом з відкиненням регулюючої функції оплати праці в правовому аспекті призведе до такого ланцюгу наслідків: зменшення реальної заробітної плати + зменшення купівельної спроможності громадян + зменшення прибутку підприємств = збільшення рівня прекарізації [2, с. 162]. Так, в Україні здешевлення вартості робочої сили, збільшення рівня безробітних громадян разом із зниженням рівня освіти (неминучим наслідком комерціалізації освіти) й занепадом вітчизняних підприємств, створило у нашій державі «риннок» низько кваліфікованої й дешевої робочої сили в прекарній соціальній ситуації, що вигідно тільки іноземним інвесторам та іноземним державам, готовим приймати дешеву робочу силу.

Значний рівень прекарності не змушує вітчизняний уряд впроваджувати правові інструменти регулювання економіки, а навпаки здійснюється економічна політика, орієнтована на експорт, – на шкоду соціальним і екологічним стандартам. Адже однією з умов отримання інвестицій від іноземних компаній є підпорядкування корпоративним інтересам, які пов'язані з ринковою практикою (оскільки вона найбільшою мірою виражає інтереси інвесторів) і водночас не пов'язані певними територіями. А одержання інвестицій очевидно досягається завдяки найбільш вразливій верстві суспільства – працівникам, а точніше обранню замість пріоритету інтересів працівників способу зменшення соціальних витрат на найману працю та зниження соціальних стандартів, через що держава втягується в так звані «перегони на дно» (конкуренцію держав, які розвиваються, і залежні від іноземних інвестицій, для залучення грошових потоків міжнародних інвесторів [3, с. 130]). «Виграють» у цій конкуренції ті країни, які пропонують більш

комфортні умови для розміщення капіталу. Ці умови вкладаються в концепцію скорочення соціальних витрат. Чим дешевша праця працівника та чим слабші трудові гарантії в країні, тим вигідніше здійснювати виробництво. У цей алгоритм дій чітко вписуються урядовий законопроект «Про працю» (№ 2708), яким фактично позаправові умови трудових відносин планувалось легалізувати [4].

Таким чином, суттєвий розрив у диференціації оплати праці у регіональному та глобальному масштабі створює тенденцію посилення «перегонів на дно» та нерівномірного розвитку економіки, що порушує один з головних принципів міжнародного трудового права – рівна оплата за рівну працю – та прекарізує значну частину трудящих. Правовий механізм оплати праці повинен зменшувати ризики працівників та держави, пов'язані із недоцільним привласненням надлишкового продукту у вигляді доданої вартості, які викликають прекарізований стан трудящих.

Список використаних джерел:

1. Новіков Д.О. Pluralitas non est ponedata sine necessitate або місце теорії прекаріату у науці трудового права. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право», 2015. Вип. 34. Т. 2. С. 22-26.

2. Новіков Д.О. Економізація трудового права: тенденції та виклики. Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка, 2017. № 3. С. 160-168.

3. Новіков Д.О. Важкий вибір вітчизняного трудового права між перегонами на дно та збереженням принципу in favorem. Юридичний науковий електронний журнал, 2015. Вип. 4. С. 128-132.

4. Новіков Д.О. Пригноблення пригноблених: парадокси законопроекту «Про працю». URL: <https://commons.com.ua/uk/paradoksy-zakonoprojektu-pro-pratsyu/?fbclid=IwAR3Ox0W7JGpsoAxx3yKHOAaqBQOicRI4dlU77Jy57KiTz5tfeqsSQgOSdKA>

УДК 349.2 (477)

Orcid 0000-0002-8157-0130

Гончарук Валентина Василівна,
доцент кафедри трудового та господарського права
Харківського національного університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТРУДОВИХ ПРАВ ПРАЦІВНИКІВ В УМОВАХ КАРАНТИНУ

Наразі Україна зіштовхнулася із новим для себе викликом всесвітнього масштабу – пандемія коронавірусу. Загалом людство вперше переживає пандемію в умовах практично миттєвого поширення інформації. Відео з